

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 17 Febr. 1885, kl. 2 e. m.

*Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1,
rörande föreslagen ändring af 24 och 33 §§ af Kongl.
folkskolestadgan den 20 Januari 1882.*

Inom Andra Kammaran har Herr *G. Jansson* väckt motion (N:o 38), afseende åstadkommande af sådan ändring i gällande folkskolestadgas 24 och 33 §§, »att lärares och lärarinnors vid småskolor och mindre folkskolor tillsättande och entledigande måtte bestämmas i enlighet med hvad i 19 och 32 §§ för folkskolelärare i oförmälda hänseende är stadgadt.»

Såsom utgångspunkt för förslaget ställer motionären ett uttalande om det tillbörliga uti att nu bereda småskolan »mera stabilitet än den för närvarande eger.» Den närmaste vägen för uppnåendet af sagda mål skulle möjligen varit att, med ändrande af 2, 4 m. fl. §§ i folkskolestadgan, göra småskolan lagtvungen; men motionären ifrågasätter icke detta, utan anser den önskade stabiliteten kunna vinnas genom att försätta vid mindre folk- eller småskolor anstälde lärare och lärarinnor i samma rättsliga ställning som folkskolelärare.

Han finner nemligen lika otillfredsställande för skoldistrikt, i synnerhet för föräldrar och målsmän, som för vederbörande tjenstinnehafvare, att desse senare kunna af skolrådet tillsättas och entledigas, ja, till och med utan vidare skiljas från sin tjenst. Han vill att åt dem en tryggare ställning i rättsligt hänseende och existens skola beredas, och han önskar därför ett stadgande derom, att ifrågasvarande

lärare och lärarinnor icke må kunna skiljas från innehavande befattning utom i de fall, som 32 § folkskolestadgan omförmäler, eller då beslut fattats om indragning af den skola, vid hvilken vederbörande lärare eller lärarinna är anställd.

Utskottet har icke kunnat dela motionärens uppfattning om ändamålsenligheten af den föreslagna ändringen. Från skolans synpunkt sedt, kan det svårigen vara otillfredsställande, att skolrådet eger i sin makt aflägsna olämplig tjenstinnehafvare, utan att vara bundet vid ett mera omständligt tillvägagående; och det torde icke böra antagas, att sagde makt utan giltigt skäl användes. Deremot skulle ju kunna tänkas, att ändringen vore mera befogad, om man från tjenstinnehafvarnes synpunkt bedömer den. Der vid lag tillåter sig Utskottet dock anmärka, att motionären må hända icke fullt beaktat de förhållanden, hvilka likväl för frågans riktiga bedömande icke få lemnas ur sigte. I folkskolestadgans 24 §, mom. 3, heter det nemligen, att vid lärares antagande af skolråd eller af husfäder bör öfverenskommelse träffas om ömsesidig rätt till uppsägning å viss tid. För så vidt lärare annars vårdar sig om att tillvarataga den betryggande anvisning, författningen härmed lemnar honom, är han icke så rättslös som motionären förmenar, kan icke så »utan vidare» af skolrådet skiljas från sin tjenst. Han är alltid berättigad att få åtnjuta den uppsägningstid, hvarom aftal skett; och i »rättsligt hänseende» torde hans ställning icke vara otillfredsställande, om han eger tillgodonjuta densamma med helgd för de vilkor, dem han sjelf godkänt.

Det är dock onekligt, att en säkrare ställning skulle honom beredas, derest han komme att lyda under de vilkor, som i fråga om folkskolelärares antagande och entledigande äro bestämda. Men härvid må ej förbises, att folkskolestadgan ställer vida högre kraf på sist sagde lärare än på de här ifrågavarande; och då med högre kompetenskraf också äro förenade större kostnad, mera arbete och ökad risk, är det klart att folkskolelärares ock måste ega anspråk på en tryggare ställning än den, som kan anvisas läraren vid småskolan eller den mindre folkskolan. Det vilkor, som med afseende å den senares kunskapsmått stadgas i den af motionären åberopade kongl. kungörelsen den 11 Januari 1878 angående ytterligare lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor, sträcker sig icke längre än till en kurs, motsvarande hvad som skulle inhemtas genom sju månaders undervisning vid behörigt seminarium; och då undervisningskursen för folkskolelärarekandidater omfattar fyra år, inses ju lätt, hvilken skilnad mellan dessa båda lärareklasser i sjelfva verket är rådande.

Slutligen vill Utskottet jemväl fästa uppmärksamheten derå, att äfven med genomförandet af motionärens förslag, föga vore vunnet för betryggande af ofta nämnda lärares ställning, så länge det icke skulle vara vederbörande förmenadt att fatta beslut om hela skolans indragning. Men att hindra detta är så långt ifrån motionärens syfte, att han tvärtom, ehuru utgående från öfvertygelsen om det tillbörliga i förstärkt stabilitet för småskolan, uttryckligen förklarar »beslut om en mindre folkskolas eller småskolas indragning» böra utgöra laga skäl för dervid anställd lärares skiljande från sin befattning. Häruti har han naturligtvis rätt. Men dermed har han ock sjelf visat vägen för kringgående af de bestämmelser, han för betryggande af tjänst-innehafvarnes ställning velat tillvinna kraft af lag.

På grund af hvad härmed anförts hemställer Utskottet,

att Herr G. Janssons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 Februari 1885.

På Utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.
